

UN PATRONIM CONTINUU DE PESTE 1000 DE ANI

Patronimul de “ lui, expuse pe larg în volumul lui Ioan Cavaler Pușcariu – Familiile nobile române din Transilvania, publicat la Sibiu în anul 1895, a avut ca matcă Stoika” cu derivatele originară zona Făgărașului. Mulți dintre ei, începând cu secolul al XIV-lea, au migrat spre alte zone, îndeosebi în Banat, motivați de persecuțiile de atunci (prezente ici pe colo și în prezent pe teritoriul țării noastre membră a UE și NATO) ale Imperiului Habsburgic și pe mai târziu a celui așijderea Austro-Ungar. Neputând stabili o legătură directă cu vreo ramură din grupul celor 85 de patrifamilii de Stoika, stabilite în zona Făgărașului, dar cu siguranță pe o anumită filieră se regăsește Ștefan Hagi Stoika (n. 1786 - d. 1853). Nu a avut merite deosebite în zona Armatei ori a protipendadei bucureștene, dar a activat în domeniul de vârf al negustorimii (comercianților), începutului de secol XIX.

Nu a apucat cât a activat “Ocaua lui Cuza”, dar pe tot parcursul vieții lui a fost un model al negustorimii din prima parte a secolului XIX, cu o aderență remarcabilă în zona breslei sale. Răsfoind “Istoria Comerțului la Români”, “Publicațiune de documente inedite 1593-1855”, volum alcătuit de Dumitru Z. Furnică, editat în anul 1908 la București, la Atelierele Grafice Socec, apare printre alți negustori, Ștefan Hagi Stoika și succesorii lui. Băcănia, subtitlul acestui, de fapt, compendiu, întins ca documentare pe o distanță de peste trei sute de ani, vine și umple un gol istoric, asupra unor îndeletniciri, de o importanță capitală pentru locuitorii acestor meleaguri, altul decât mult mediatizatele domnii, armate, războaie, cuceriri teritoriale vremelnice de tot felul, în fine trezește la viață o altă lume care a scăpat istoriografiei tradiționale. Din introducere, autorul, în numele Camerei de Comerț și Industrie București, prefigurează conținutul acestei magnifice scrieri:

*Independența
prin Cultură*

“Ca albina sânguitoare care culege din flori suculele dulci ale mierii, am adunat, din documentele ce miam putut procura, din amintiri și din spusele celor care au apucat și cunosc vremurile trecutului recent al vieții noastre comerciale, numele și o parte din faptele celor care au pus temelie comerțului român”. Afirmă că Țările Românești prin așezarea lor geografică dețineau drumuri pe apă și pe uscat, care ajungeau la Dunăre ori la Marea Neagră și pe mai departe pe calea maritimă în

toate zonele din care sau spre care era derulat un comerț intens.

Apoi căile de comunicație din Ardeal le deschideau drumurile spre centrul Europei până în Germania, Olanda ori Anglia. Pe parcursul celor peste 550 de pagini este derulată o istorie bogată dar și fascinantă, cu date meticuloasă structurate, vădind din partea autorului o cunoaștere aprofundată a comerțului din această parte a Europei.

Parcurgând filele acestui documentar de o valoare inestimabilă, am constatat că apelativul "Hagi" era unul comun tuturor celor care se ocupau într-un fel sau altul de negustorie. Reprezenta de fapt un semn distinctiv al breslei. Hagi este un derivat al cuvântului arab *ḥāġġ* îndeobște a celor care au efectuat un pelerinaj la Mecca. Acest termen este folosit și în țările creștine adresat celor care au călătorit în Țara Sfântă.

Un loc aparte în literatura română îl are ca personaj principal pe Hagi Tudose caracterizat în nuvela lui Barbu Ștefănescu Delavrancea publicată în anul 1887 în revista "Lupta literară" ca fiind un om rapace, relatează povestea unui om foarte zgârcit, strângând ban cu ban, luând de la cei din jur, prin vicleșug, agoniseala lor.

Duce în sine, o viață mizeră alături de nepoata lui Leana. În final își dă duhul pe un morman de galbeni. Așa l-a perceput autorul pe unul din exponenții tagmei negustorești. A descris în nuvela sa doar latura lui hulpavică, trecând în derizoriu, ori nefăcând referiri asupra zonei comerciale, deoarece, în acea perioadă istorică, mai toți negustorii (cel puțin din Țara Românească) și-au adăugat și un alt prenume de împrumut "Hagi". Incorect i-a caracterizat marele scriitor pe cei negustori, că atunci ca și acum, ei (comercianții) trebuie să suporte o multitudine de "cazne".

Impozitele, furăciunile salariaților, ale furnizorilor, degradarea mărfurilor pe rafturi, șterpelitorii, organele care controlează, salariile, vicisitudinile vremii (că sunt distruse recoltele) ori ale vremurilor (că trebuie să dea un tribut cât mai mare celor care cred ei că îi apără) și multe alte afurisenii asupra lor. Și de ce în acele/aceste condiții vitrege pentru ei, mai și supraviețuiesc. Pentru că, fără a ieși în stradă (ca un fel de lașitate) se consideră o castă care vrând-nevrând trebuie respectată. În cele ce urmează voi reproduce întocmai, caracterizarea din Băcănia lui Dumitru Z. Furnică: Planșa 17 - Ștefan Hagi Stoika, născut în 1786, din părinți din Banat (Lugoj). A murit în 1853, în vârstă de 67 de ani, în casa din Lucaci cu nr. 45, care există și astăzi.

A lăsat două fete, pe Maria, măritată cu M. Petrescu, care a luat succesiunea comerțului a socrului său și firma, astfel că mai târziu a luat și numele de Hagi Stoika, azi decedat și dânsul, și pe Ana, căsătorită cu G. Bursan, de asemenea comerciant, astăzi și dânsul decedat. La 1848 a fost pradă focului; flăcările i-au nimicit prăvălia de la Sf. Gheorghe. Dar atunci, în fața acestei catastrofe, o scenă frumoasă se petrecu. Micii comercianți de prin mahalalele și marginele orașului, alergă cu căruțele și chervanele lor și-i cărară la loc sigur marfa câtă putuse scăpa, puind-o subț paza mărgelarilor, iar, după potolirea focului, o restituire proprietarului ei.

Probă de simpatie dată de micii comercianți marelui comerciant Ștefan Hagi Stoika, arată ce om a fost el, ce inimă și ce cinste a pus în relațiunile lui, precum și ce strânsă înfrățire erau între comercianții români pe atunci. Ca băeți de prăvălie pe vremuri, trecuți pe subț mână lui dibace, se pot prenumăra: N. Petrescu, în urmă Hagi Stoika, N. Marcea, Nicolae Hagi Ilie, D. Hernea, D. Bălșianu azi toți trecuți din viață. Soția lui Ștefan Hagi Stoika era născută Iuga de Baci, din Brașov, ai cărei frații Iuga învârteau de asemenea un mare comerț pe vremurile acelea. Nicolae Hagi Stoika, al cărui potret îl dăm aci, este născut în Pitești, din părinți neguțători de brașovenie.

După familie s'a numit N. Petrovici și mai în urmă Petrescu. Aflându-se ca conducător al prăvăliei lui Ștefan Hagi Stoika de care am vorbit mai sus, în anul 1846 a luat în căsătorie pe fiica acestuia, adoptându-și și însușindu-și totdeodată și numele socrului său. El a introdus în comerțul din Tara Românească secerile din Anglia, piroanele din Belgia, sapele din Austria, articole superioare, pe care până atunci, le fabrica într'un mod cu totul inferior, țiganii noștri vechii noștri, "meșteri lăcătuși". A mai introdus, cel dintâi, printre anii 1854- 1855 furculițele și lingurile ordinare, de tablă de fier smălțuită, care a înlocuit pe cele de lemn întrebuințate de clasa mai jos a societății.

Întreprinzătorul și energicul comerciant român, făcea dese călătorii în străinătate să "duceă înăuntru" cum se exprimau p'atunci într'o limbă simplă dar foarte expresivă, pentru aprovizionarea mărfurilor, pe care el, cu ochi pricepuți și ageri, le alegea potrivite cu nevoile mușteriiilor săi. Drumul până la Viena se făcea p'atunci cu multă greutate.

Cărăușii cu chirvanele lor monumentale, te duceau săptămâni întregi, străbătând cu treapătul încetinele a câte 6 și 8 cai înhămați la corabia pusă pe roate, și în sgomotul a nenumărate clopote ori tilingi de acioae atârinate de gâtul domolilor fugaci, te duceau străbătând câmpiile Transilvanie și pustiiile Ungariei până ce te lăsau dăulat de șale de hățainelile chervanului, înecat și albit de praful drumului, asurzit de sgomotul și sdrângăneala primitivului aparat de locomoțiune, la Beci, cum îi zicea negustorii noștri pe atunci, capitalei Austriei, iar de acolo înainte la Lipsca, piața cea mare a ștofelor.

În primile lui călătorii aflase că dela Sheffield, unde se află mari fabrici de ferărie, s'ar putea procura seceri mult mai eftine decât pã piața Viena și Lipsca. Deși pe atunci el nu cunoștea decât

foarte puțin limba germană, cu un curaj de nedescris el se hotărî să plece în Anglia. Puse la chimirul închis peste mijloc 1000 funți, și o porni. Nu, își poate cineva închipui prin ce greutate a trecut până a ajuns acolo și până a găsit fabrica. Odată acolo puse pe masa Englezului bănișorii lui aduși așa de departe și ceru englezului să-i fabrice seceri, pe care să tipărească numele lui Nicolae Hagi Stoika.

Englezul îi îndeplini cererea, iar marfa sosită, fiind mai bună și cu jumătate prețul de cum îl costa cea adusă până atunci, a vândut din ea mai mulți ani căci, o comandase în cantitate mare, scoase dintr'însa mare folos. Indiscutabil trebuie, prin prisma acestor referiri de excepție, să ne plecăm, spre această nobilă breaslă care a supraviețuit tuturor vicisitudinilor istoriei.

Florian Laurențiu Stoika

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*